

УДК 338.64

УСИКОВА О.М.*

* д.е.н., доцент, в.о.директора навчально-наукового інституту економіки та управління Миколаївського національного аграрного університету, 54020 м. Миколаїв, вул. Георгія Гангадзе, 9, e-mail: elenam73@rambler.ru, ORCID ID: 0000-0001-6734-5757

АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА ДОЦІЛЬНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОЕКТУ ДЛЯ ПІДПРИЄМСТВ ПРОМИСЛОВОСТІ

Мета. Робота присвячена проведенню аналізу обґрунтованості рішень, прийнятих на стадії формування інвестиційного портфеля молочної галузі. **Методика.** Для вирішення даної наукової проблематики застосовано: структурний метод; порівняльного аналізу емпіричних даних; абстрактно-логічного узагальнення. **Результати.** У роботі проаналізовано проблеми пов'язані з обґрунтуванням оцінки відповідності існуючих критеріїв, методів і алгоритмів попереднього добору, оцінки і вибору проектів в галузі, який би забезпечив не лише обґрунтовану оцінку їх параметрів, але й дозволив би достовірно спрогнозувати наслідки втілення проектів для галузі, окремого регіону і безпосередньо для суб'єкту інвестиційного процесу. **Наукова новизна.** У процесі аналізу виявлено що новітні розробки не враховують специфіки інвестування галузі. Зазначені недоліки долає підхід, що передбачає перегляд існуючих критеріїв, їх суттєве розширення і сполучення. **Практична значимість.** Окремі результати та висновки статті можуть бути використані підприємствами молочної галузі.

Ключові слова: стратегічний розвиток, інвестиційні проекти, інвестиційні критерії, прибутковість проекту, привабливість проектів, інвестиційні рішення.

Постановка проблеми

На сучасному етапі розвитку України надзвичайно актуальною залишається достовірна оцінка інвестиційної спроможності галузі, надійне і достовірне встановлення інвестиційних пріоритетів. Тому вибір найбільш привабливих проектів повинен здійснюватись за системою критеріїв та параметрів, що відображають специфіку галузі та її інвестиційні пріоритети. Саме від обґрунтованості рішень, прийнятих на стадії формування інвестиційного портфеля галузі залежить результативність функціонування підприємств на ринку, ступінь вирішення поставлених завдань і досягнення цілей. Мета даної пропозиції полягає в розробці рекомендацій щодо наукового обґрунтування методики відбору інвестицій на основі ефективної комплексної діагностики галузі виробництва молокопродуктів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

Дослідженню конкуренції та конкурентоспроможності підприємств присвячені праці багатьох відомих зарубіжних і вітчизняних учених-економістів:

Ламбена Ж.Ж., Портера М, Діксона П.Р, Шевченка Л.С., Фатхутдінова Р.А., Юданова А.Ю., Осіпової В.Є., Градова А.П., Іванова Ю.Б. та ін. На сьогоднішній день існують вагомі дослідження теорії конкуренції, оцінки і діагностики конкурентоспроможності підприємства, розробки конкурентних стратегій, але особливості функціонування підприємств в сучасних умовах обумовлюють необхідність не тільки використання конкурентоспроможності в якості оцінного індикатора, але й як об'єкта управління, що дозволить досягти рівноважного, збалансованого становища на певний час в зовнішньому середовищі.

Виклад основного матеріалу

Стратегічний розвиток будь-якого підприємства тісно пов'язаний з здійсненням інвестицій, що має забезпечити оновлення технологій, розширення асортименту продукції, підвищення ефективності діяльності підприємства в цілому.

Розгляд існуючих наукових підходів дозволив виявити проблеми, пов'язані з обґрунтуванням оцінки відповідності існуючих критеріїв, методів і алгоритмів попереднього добору, оцінки і вибору

проектів в галузі, який би забезпечив не лише обґрунтовану оцінку їх параметрів, але й дозволив би достовірно спрогнозувати наслідки втілення проектів для галузі, окремого регіону і безпосередньо для суб'єкту інвестиційного процесу. Як правило, процедуру оцінки і вибору інвестиційних проектів пов'язують насамперед з використанням одного з інвестиційних критеріїв – чистий дохід (Net Value), чистий приведений (дисконтований) дохід (Net Present Value), внутрішня норма рентабельності, індекс доходності (Profitability Index-PI), період окупності (Discounted Payback Period-DPP). Існують певні пропозиції щодо критеріальної оцінки інвестиційних проектів. Проте, на даний час практично відсутні методики, в яких пошук інвестиційного рішення супроводжувався б аналізом не лише прибутковості проекту, а впливу окремих параметрів проектів на поточну і стратегічну прибутковість, маневреність, структуру майна і джерел як окремого інвестора (замовника), так і галузі в цілому.

Сьогодні надзвичайно актуальною залишається достовірна оцінка інвестиційної спроможності галузі, надійне і достовірне встановлення інвестиційних пріоритетів. Тому вибір найбільш привабливих проектів повинен здійснюватись за системою критеріїв та параметрів, що відображають специфіку галузі та її інвестиційні пріоритети. Саме від обґрунтованості рішень, прийнятих на стадії формування інвестиційного портфеля галузі залежить результативність функціонування підприємств на ринку, ступінь вирішення поставлених завдань і досягнення цілей. Мета даної пропозиції полягає в розробці рекомендацій щодо наукового обґрунтування методики відбору інвестицій на основі ефективної комплексної діагностики галузі виробництва молокопродуктів.

Створення нового підходу до прогностичного аналізу комплексної привабливості проектів визначається потребою достовірного врахування не лише їх комерційних характеристик, але й їх вплив на надійність функціонування (в першу чергу - на обсяги і структуру зобов'язань) підприємства-замовника проекту та галузі в цілому. Переважна більшість методик оцінки проектів пропонує традиційний набір інвестиційних

параметрів, що не задовольняє потребам комплексності оцінки, решта, зокрема новітні розробки не враховують специфіки інвестування галузі. Зазначені недоліки долає підхід, що передбачає перегляд існуючих критеріїв, їх суттєве розширення і сполучення.

Велике значення для прийняття вірного рішення щодо інвестування в молочній промисловості має комплексний аналіз зовнішніх та внутрішніх чинників. До зовнішніх ми відносимо ті, що реально склались на ринку і які формують умови реалізації проекту, обумовленні самим проектом і відображають його основні характеристики. Внутрішні чинники, це такі, що відображають вплив проекту на підприємство, яке його реалізує. Сукупність цих факторів формує надійність проекту. Характеристику зовнішніх і внутрішніх факторів подано в таблицях 1 та 2 відповідно.

Вибір чинників, які формують надійність проекту здійснювався за наступними міркуваннями. Використання такого показника, як частка власних джерел інвестора у фінансуванні проекту (№ 2.1) забезпечує раціональну структуру інвестування. Аналіз довів, що при використанні запозичених коштів на суму більш як 35% від потреби процентний тиск стає надто високим. На нашу думку, до подальшого відбору доцільно залишати ті проекти, приріст активів яких випереджує зростання обсягів зобов'язань замовників проектів перед їх кредиторами (це забезпечують обмеження № 2.2, 2.3, 2.4).

Інвестування вважається доцільним, якщо продукція проектів, залишених для подальшого аналізу, в разі задоволення обмеження щодо конкурентного тиску (№ 1.3), здатна ефективно протистояти конкурентному тиску на споживчому ринку з боку імпортової продукції, а структура управління галузі чи окремих суб'єктів (залежно від масштабів проектів та складу учасників) готова до ефективної експлуатації проекту та забезпечення необхідних обсягів і динаміки реалізації продукції проекту (ці вимоги забезпечуються обмеженнями 2.1, 2.5, 2.6).

Зовнішні фактори, що впливають на відбір проектів у харчовій промисловості

Фактор	№	Одиниця виміру
Показник конкурентного тиску щодо майбутньої продукції проекту	1.1	% експортної продукції в загальному обсязі реалізації даного продукту чи його аналогів
Прогнозована рентабельність виробництва	1.2	%
Вплив на міжгалузеві регіональні зв'язки	1.3	Кількість підприємств регіону, що залучаються до реалізації проекту
Загальний обсяг капіталовкладень (інвестицій)	1.4	Тис. грн.
Термін окупності	1.5	Років
Потреба в оборотних активах	1.6	Частка оборотних активів в загальному обсязі інвестицій, %
Прогнозований результат проекту (чистий приведений доход)	1.7	Тис. грн.
Внутрішня норма рентабельності проекту	1.8	%
Задоволення потреб місцевого ринку	1.9	% зменшення продажу імпортованих продуктів

Таблиця 2

Внутрішні фактори, що впливають на відбір проектів

Фактор	№	Одиниця виміру
Частка власних джерел у фінансуванні проекту	2.1	%
Індекс зобов'язань проекту	2.2	Відношення суми потоку платежів проекту за 4 роки інвестиційного циклу до суми зобов'язань (кредитів та відсотків),
Темпи скорочення зобов'язань по проекту	2.3	Середньоквартальне відносне скорочення частки зобов'язань в структурі джерел в результаті реалізації проекту, %
Випередження приросту активів над приростом довгострокових зобов'язань по проекту	2.4	Різниця між темпами приросту активів над приростом довгострокових зобов'язань по проекту, %
Готовність структури управління до експлуатації проекту	2.5	В балах за результатами експертної оцінки
Готовність підрозділів маркетингу до ефективної реалізації готової продукції	2.6	В балах за результатами експертної оцінки

Важливим, звичайно, є дотримання вимог щодо прибутковості проектів (обмеження №№ 1.5, 1.6, 1.7, 1.8).

Якщо вибір проекту буде здійснюватись з урахуванням вказаних факторів, то така методика матиме наступні переваги:

- комплексність оцінки, яка забезпечується сполученням різних інвестиційних параметрів оцінки в єдиній функції інвестиційної надійності; цим самим значно зростає і достовірність прийняття інвестиційних рішень, оскільки при

формуванні цільової функції передбачено алгоритмічні етапи зважування різних параметрів;

- врахування впливу на очікувану привабливість інвестицій внутрішніх вимог організацій галузі та вимог, які накладаються з боку мінливих умов зовнішнього інвестиційного середовища – в такий спосіб вже на етапі розробки специфічних моделей прийняття інвестиційних рішень забезпечується єдність між очікуваними (прогнозованими) інвестиційною спроможністю галузі, її господарських

суб'єктів, виробничо-організаційним та кадровим потенціалом, з одного боку, та інвестиційною ситуацією оточуючого середовища – з іншого.

Зростанню достовірності сприятиме сполучення кількох етапів відбору проектів. Доцільно діагностику проектів та їх відхилення в разі невідповідності

встановленими вимогам здійснювати на кількох етапах. Таке “відсіювання” необхідне на етапі формування обмежень щодо внутрішніх та зовнішніх характеристики інвестування, на розрахунковому етапі, і, остаточно, на етапі формування інвестиційних пріоритетів.

Таблиця 3

Рекомендовані значення та вага зовнішніх факторів, що визначають надійність проектів, які реалізуються у молокопереробній промисловості

Фактор	Рекомендовані значення	Вагомість фактора, %
Показник конкурентного тиску щодо майбутньої продукції проекту	Частка імпортової продукції в загальному обсязі споживання <70%	8,9
Прогнозована рентабельність виробництва	> 35%	7,9
Частка комерційних витрат (маркетинг, стимулюванню збуту і реалізації в загальній структурі собівартості)	<15%	2,7
Загальний обсяг капіталовкладень (інвестицій)	<45% обсягу чистого оборотного капіталу замовника (замовників) проекту	5,8
Термін окупності	≤ 4 роки	8,6
Потреба в оборотних активах	Частка вкладень в оборотні активи проекту на початок експлуатації ≥ 32,5% від загального обсягу інвестицій	4,8
Прогнозований результат проекту (чистий приведений доход)	ЧД ≥ 6150 тис.грн за 5 років	14,6
Внутрішня норма рентабельності проекту	IRR ≥ 80%	11,7
Разом		65

В рамках даного дослідження вивчалась значимість вказаних факторів з метою розробки певних рекомендацій щодо впровадження запропонованої методики в практику. Для цього були використані маркетингові дослідження ємності ринку стосовно продукції галузі та динаміка її змін; ретроспективний кошторисний аналіз структури, обсягів інвестицій у втіленні проекти галузі та витрат на просування продукції проектів; ретроспективний аналіз інвестиційних параметрів проектів. Ряд характеристик встановлювались виключно аналітичними методами - структурно-аналітичними та факторно-аналітичними, але переважна частка обмежень визначалась шляхом сполучення статистичних та експертних методів.

Результати дослідження, а саме - пропонувані граничні значення факторів та їх вагомість при оцінці доцільності проектів, зведені в таблиці 3 та 4.

Рекомендовані значення факторів є граничними обмеженнями, які забезпечуватимуть надійність інвестування при втіленні проектів в галузі. Вони мають використовуватись на попередній стадії відбору проектів з тим, щоб при формуванні інвестиційного портфелю зменшити ризики та забезпечити розвиток галузі.

Таким чином, першим етапом формування інвестиційних пріоритетів є встановлення рекомендованих значень (обмежень) щодо характеристик надійності проектів. Встановлена система обмежень дає підстави здійснити попередню діагностику проектів на

відповідність галузевими вимогам. Приведена модель формування інвестиційних пріоритетів є засобом практичної комплексної діагностики інвестиційних проектів, що забезпечить вдосконалення обсягів і структури інвестицій.

Крім того, це дозволить отримати системний, синергичний, ефект від комплексної дії внутрішніх факторів як

окремих підприємств та організацій, так і галузі в цілому. Результати діагностики забезпечать достовірною інформацією не лише служби та підрозділи інвестиційного маркетингу та планування підприємств та організацій галузі при формуванні інвестиційного портфеля, а також дадуть підстави для всебічного контролю результатів діяльності галузі на ринку.

Таблиця 4

Рекомендовані значення та вага внутрішніх факторів, що визначають надійність проектів, які реалізуються у молокопереробній промисловості

Фактор	Рекомендовані значення	Вагомість фактора, %
Частка власних джерел у фінансуванні проекту	$\geq 65\%$	3,9
Індекс зобов'язань проекту	Відношення суми потоку платежів проекту за 4 роки інвестиційного циклу до суми зобов'язань (кредитів та відсотків) $\geq 2,1$	4,4
Темпи скорочення зобов'язань по проекту	Середньо кварталне відносне скорочення частки зобов'язань в структурі джерел в результаті реалізації проекту $\geq 12,5\%$	4,1
Випередження приросту активів над приростом довгострокових зобов'язань по проекту	$\geq 15\%$	11,2
Готовність структури управління до ефективної експлуатації проекту	Індекс узгодженості сукупного експертного рішення щодо повної готовності структури управління інвестора $\geq 0,75$	4,9
Готовність структури маркетингу і збуту до ефективної реалізації продукції проекту	Індекс узгодженості сукупного експертного рішення $\geq 0,85$	6,5
Разом		35

Висновки

Результатом авторського дослідження є теоретичне узагальнення та нове вирішення наукової проблеми, що дозволить посилити позиції підприємства на ринку. Вивчення основних складових конкурентоспроможності надасть змогу керівництву підприємства розробити стратегію покращення фінансових показників його діяльності.

Однією з проблем багатьох підприємств є взаємна невідповідність їх внутрішнього середовища та конкурентної стратегії. Вирішення цієї проблеми може бути здійснено двома шляхами: зміною конкурентної стратегії або змінами у

внутрішньому середовищі згідно з вимогами конкурентної стратегії.

Оцінка відповідності організаційної структури управління підприємством його конкурентній стратегії передбачає визначення проміжних критеріїв відповідності, які поділені на чотири групи: структурні та процесні; інформаційні; компетентності та ділових якостей персоналу; успішності діяльності підприємства. Слід внести зміни в організаційну структуру управління згідно з обраною конкурентною стратегією.

З метою визначення оптимальної товарно-продуктивної стратегії підприємству потрібно досліджувати стан «портфеля» підприємства та шукати оптимальний баланс між різними

напрямами діяльності. Основним економічним показником, що впливає на конкурентоспроможність продукції є ціна виробу.

Для правильного вибору конкурентної стратегії визначаються можливі стратегічні альтернативи, вибір яких пропонується здійснювати за допомогою критеріїв (виробничі, фінансові, маркетингові, технологічні, інноваційні, трудові, інформаційні, управлінські, часові, просторові) та індикаторів, які визначають доцільність вибору певного виду конкурентної стратегії.

Вибір стратегії за допомогою запропонованих критеріїв проводиться шляхом аналізу показників діяльності підприємств за декілька років, що було здійснено у відповідних розділах дипломної роботи. За даними аналізу встановлено, що для реалізації наявних конкурентних переваг підприємство використовує переважно стратегію фокусування на сегменті ринку на основі низьких витрат.

У процесі розробки та вибору певного типу конкурентної стратегії має бути врахований рівень конкурентоспроможності підприємства. Тому важливим є здійснення всебічного та постійного аналізу діяльності конкурентів, стратегічного потенціалу підприємства та рівня його конкурентоспроможності, для оцінки якого використовуються різні методичні підходи, що і створює певну проблему, оскільки велика кількість підходів породжує множинність показників оцінки. Для визначення рівня конкурентоспроможності підприємства слід оцінити весь комплекс показників, що відображають стан внутрішнього середовища підприємства, або поєднати ці показники в один інтегральний показник. Тому найбільш ефективними методами оцінки конкурентоспроможності є методи визначення конкурентної позиції з

точки зору стратегічного потенціалу підприємства, в основу яких покладено аналіз внутрішнього середовища підприємства.

Важливим у діяльності підприємства є питання правильного формування стратегії, процес вибору якої базується на дослідженні різних факторів внутрішнього та зовнішнього середовища. Для визначення суттєвіших факторів внутрішнього середовища, які впливають на вибір стратегії, дослідниками побудовано “матрицю суджень”, яка показала, що найбільш значущими є фінансові, виробничі, трудові, маркетингові, кадрові фактори. На основі існуючих підходів запропоновано класифікацію факторів внутрішнього середовища, що впливають на вибір конкурентних стратегій: виробничі, фінансові, маркетингові, технологічні, інноваційні, трудові, інформаційні, управлінські, часові, просторові.

Під впливом внутрішніх факторів формується та розвивається стратегічний потенціал підприємств, для оцінки ефективності якого побудовано матрицю стратегічних ресурсів; виявлено його переваги і вади.

Переробка молочної сировини в кінцевий продукт споживання в розрізі асортименту має значні коливання. Отже, для підвищення ефективності діяльності підприємства доцільно розглянути можливості вдосконалення технології виробництва окремих видів продукції, відповідно до обґрунтованої продуктової стратегії.

Стратегічний розвиток будь-якого підприємства тісно пов'язаний з здійсненням інвестицій, що має забезпечити оновлення технологій, розширення асортименту продукції, підвищення ефективності діяльності підприємства в цілому. Необхідно використовувати методику обґрунтування інвестицій, яка враховує стан ринку та особливості молочної галузі

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК

1. Блонська В.І., Шморгун І.В. Вдосконалення конкурентоспроможності та підвищення ефективності діяльності підприємства внаслідок ефективного управління. Науковий вісник НЛТУ України. 2010. № 20.6. 174 – 180 с.
2. Гарачук Ю.О. Підвищення ефективності діяльності підприємства за рахунок управління конкурентоспроможністю. Актуальні проблеми економіки. 2008. №2. 60 – 65 с.
3. Словник української мови. Наукова думка, 1976. Т.7. С. 693. URL: <http://sum.in.ua/s/pryuncyp>

4. Донець Л.І., Донець А.А. Базові принципи сучасної парадигми управління конкурентоспроможністю підприємства // Бюлетень Міжнародного Нобелівського економічного форуму. 2012. № 1(5). Т.2. 101 – 106 с.
5. Шуклов Л.В. Финансовый менеджмент в условиях кризиса: опыт компаний малого и среднего бизнеса. Москва, 2010. 240 с.
6. Мойсеєнко І.П. Управління інтелектуальним потенціалом: Монографія.. Львів, 2007. 304 с.
7. Швед Т.В., Біла І.С. Оцінка конкурентоспроможності підприємства / Економіка і суспільство. 2017. №8. 405-409 с. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/17243/1/Швед%2C%20Біла.pdf>
8. Экспорт українського меду побив історичний рекорд. URL: <http://landlord.ua/eksport-ukrayinskogo-medu-robiv-istorichniy-rekord/>
9. Мед натуральний: перспективи експорту до ЄС. URL: <https://euua.org/eksport-yes/med>
10. Индекс инфляції. URL: <https://index.minfin.com.ua/economy/index/inflation/>
11. Архів курсу EUR. URL: <https://charts.finance.ua/ua/currency/cash/-/0/eur>
12. United Arab Emirates Economic Outlook. Focus Economics. URL: <https://www.focus-economics.com/countries/united-arab-emirates>
13. United Arab Emirates Economics Visualization. URL: <https://atlas.media.mit.edu/en/profile/country/are/>
14. World Trade organization database. URL: <https://docs.wto.org>
15. Офіційний сайт Уряду ОАЕ. URL: <https://government.ae/en>
16. Торговельно-економічне співробітництво між Україною та ОАЕ. URL: <http://uae.mfa.gov.ua/ua/ukraine-ae/trade>

УСИКОВА Е.Н.*

* и.о.директора учебно-научного института экономики и управления, д.е.н., доцент, Николаевского национального аграрного университета, 54020 г.Николаев, ул. Георгия Гангадзе, 9, e-mail: elenamb73@rambler.ru, ORCID ID: 0000-0001-6734-5757

АНАЛИТИЧЕСКАЯ ОЦЕНКА ЦЕЛЕСООБРАЗНОСТИ ИНВЕСТИЦИОННОГО ПРОЕКТА ДЛЯ ПРЕДПРИЯТИЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ

Цель. Работа посвящена проведению анализа обоснованности решений, принятых на стадии формирования инвестиционного портфеля молочной отрасли. **Методика.** Для решения данной научной проблематики применены: структурный метод, сравнительного анализа эмпирических данных; абстрактно-логического обобщения. **Результаты.** В работе проанализированы проблемы связанные с обоснованием оценки соответствия существующих критериев, методов и алгоритмов предварительного отбора, оценки и выбора проектов в отрасли, которые бы обеспечили не только обоснованную оценку их параметров, но и позволили бы достоверно спрогнозировать последствия реализации проектов для отрасли, отдельного региона и, непосредственно, для субъекта инвестиционного процесса. **Научная новизна.** В процессе анализа выявлено, что новейшие разработки не учитывают специфики инвестирования отрасли. Указанные недостатки преодолевает подход, предусматривающий пересмотр существующих критериев, их существенное расширение и сообщения. **Практическая значимость.** Отдельные результаты и выводы статьи могут быть использованы предприятиями молочной отрасли.

Ключевые слова: стратегическое развитие, инвестиционные проекты, инвестиционные критерии, прибыльность проекта, привлекательность проектов, инвестиционные решения.

USYKOVA O.*

*Doctor of Economics, Associate Professor, Acting Director of the Educational-Scientific Institute of Economics and Management, Mykolaiv National Agrarian University, 54020, Mykolaiv, 9, Georgy Gangadze str, e-mail: elenamb73@rambler.ru, ORCID ID: 0000-0001-6734-5757

ANALYTICAL ASSESSMENT OF THE EXPEDIENCY OF THE INVESTMENT PROJECTS FOR ENTERPRISES

Objective. The work is devoted to the analysis of the validity of the decisions made at the stage of formation of the investment portfolio. **Methodology.** To solve this scientific problem, the following structural methods were applied:

comparative analysis of empirical data; abstract-logical generalization. **Results.** The paper analyzes the problems associated with substantiating the assessment of compliance with existing criteria, methods and algorithms for pre-selection, evaluation and selection of projects in the industry, which would provide not only a reasonable assessment of their parameters, but also to reliably predict the consequences of project implementation for the industry, particular region and as well directly for the subject of the investment process. **Scientific novelty.** The analysis revealed that the latest developments do not take into account the specificity of the investment processes. These shortcomings are overcome by an approach that involves revising the existing criteria, significantly expanding them and combining them. **Practical importance.** Separate results and conclusions of the article can be used by enterprises.

Keywords: strategic development, investment projects, investment criteria, project profitability, attractiveness of projects, investment decisions.

REFERENCES

1. Blonskaya V.I. (2010) *Shmorgun Improving atque efficientiam in aemulationes de agentibus per plant administratione*. [Improvement of competitiveness and increase of efficiency of activity of the enterprise due to effective management] *Journal scientific NLTU Ucraina. - Scientific Bulletin of NLTU of Ukraine*. Vol. 20.6, pp. 174 – 180
2. Harachuk Y. (2008) *crescite coeptis per efficientiam administrandi aemulationes. Recens oeconomica quaestiones*. Vol. 2. pp.60 – 65.
3. Dictionary of the Ukrainian language. (1976) *Scientific thought*, Vol.7. 693. S. URL: <http://sum.in.ua/s/pryncyp>
4. Donets L., A. Donets *Basic administratione exemplar aemulationes de principiis modern negotium* // *Acta Nobel International Economic Forum*. 2012. numerus I (V). 2. C. CI - CVI p.
5. Shuklov L.V. (2010) *Finansovyj menedzhment v usloviyakh krizisa: opyt kompanij malogo i srednego biznesa*. [Financial management in a crisis: the experience of small and medium-sized businesses]. Moskva. (in Ukrainian).
6. Moiseenko IP *Rare Books administrandi intellectualis potentiale* .. Leopoliensi, CCCIV 2007. p.
7. Swede TV, *White EST Iudicium Dei aemulatione esse de coeptis / rei oeconomicae vel societatis*. # 2017 №8. 405-409 p. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/17243/1/Швед%2C%20Біла.pdf>
8. *Import mel de Ucraina fregit historia ipsa*. URL: <http://landlord.ua/eksport-ukrayinskogo-medu-pobiv-istorichniy-rekord/>
9. *Mel: spes enim exportantur ad Civitatum EU*. URL: <https://euua.org/eksport-yes/med>
10. *Index incremento pretiorum*. URL: <https://index.minfin.com.ua/economy/index/inflation/>
11. *Video cursus EUR ANTONINUS PIUS*. URL: <https://charts.finance.ua/ua/currency/cash/-/0/eur>
12. *United Arab Emirates Economic Outlook. Focus Economics*. URL: <https://www.focus-economics.com/countries/united-arab-emirates>
13. *United Arab Emirates Economics Visualization*. URL: <https://atlas.media.mit.edu/en/profile/country/are/>
14. *World Trade organization database*. URL: <https://docs.wto.org>
15. *de Government de UAE Fusce mollis tristisque sem*. URL: <https://government.ae/en>
16. *Trade and economic Ucraina et cooperante inter UAE*. URL: <http://uae.mfa.gov.ua/ua/ukraine-ae/trade>
- Andrushkiv B.M. (2001) *Na varti Zakonu, Konstituciyi prav*. [*Safeguarding the Law, the Constitution of Rights*]. Ternopil. «Posibniki pidruchniki». (in Ukrainian).

Надійшла 27.09.2019 р.

Стаття рекомендована до друку: доцент кафедри готельно-ресторанного та туристичного бізнесу, відокремленого підрозділу МФ КНУКіМ, д.е.н. Огієнко М.М., Дніпровський національний університет залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна д.е.н., доцент Гненний О.М.